

Yaratıcı Dramanın Mini Meta-Tematik Analizi¹

Veli Batdı²

Makale Bilgisi

DOI: 10.21612/yader.2020.033

Makale Geçmişi

Geliş tarihi 20.11.2019

Kabul 08.06.2020

Anahtar Sözcükler

Yaratıcı drama
Mini meta-tematik analiz
Doküman analizi

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Öz

Bu çalışmada yaratıcı dramanın mini-meta tematik analizinin yapılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda, bu araştırmanın temel amacı, Adıgüzel'in yürüttüğü ve danışmanlık yaptığı yaratıcı drama konulu çalışmaların öğrenme sürecindeki etkililiğine ilişkin mini meta-tematik-analiz yapmaktır. Ancak çalışmalar taranırken mini meta-tematik boyut kapsamında nitel boyutlu çalışmalar olmasına dikkat edilmiştir. Bu amaçla, ulusal ve uluslar arası alandaki bazı veri tabanlarından Ö. Adıgüzel'in adının geçtiği çalışmalar incelenmiştir. Taramalarda yaratıcı dramanın etkililiğini inceleyen, ilgili yazar ismini içeren, nitel boyutlu yürütülen ve belirtilen üç veri tabanından ulaşılan çalışmalar dâhil edilme kriterleri olarak dikkate alınmıştır. Yapılan taramada, 5 adet nitel boyutlu çalışma araştırma kapsamına alınmıştır. Bu çalışmalar doküman incelemesine dayalı olarak içerik analizine uygun şekilde çözümlenmiştir. Bu aşama, iki veri kodlayıcısı tarafından yürütülerek kodlar arasındaki uyum sağlanmıştır. Hesaplanan uyum değerlerinin iyi düzeyde olduğu görülmüştür. 5 çalışmanın mini meta-tematik kapsamda incelenmesi sonucunda, yaratıcı dramanın birçok açıdan öğrencilerin öğrenme sürecindeki gelişimlerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Bu nedenle, öğrenme ortamlarında bütün kademelere uygun şekilde yaratıcı drama etkinlikleri planlanarak uygulanabileceği önerilebilir. Ayrıca mini meta-tematik analiz ile çok fazla sayıda çalışmaya ihtiyaç duyulmadan meta-tematik analizler yapılabileceği belirtilebilir.

1 Bu çalışma, 24-27 Ekim 2019 tarihleri arasında Adana Çukurova Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 30. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi'nde sunulan sözlü bildirden genişletilerek oluşturulmuştur
2 Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, EPÖ, Gaziantep, Türkiye. E-posta: veb_27@hotmail.com. Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-7402-3251>

Mini Meta-Thematic Analysis of Creative Drama

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2020.033

Article History

Received 20.11.2019

Accepted 08.06.2020

Keywords

Creative drama
Mini meta-thematic analysis
Document analysis

Article Type

Research paper

Abstract

In this study, it was aimed to conduct a mini-meta thematic analysis of creative drama. In this context, the main purpose of this study is to make a mini meta-thematic-analysis on the effectiveness of the creative drama studies conducted or advised by Adıgüzel. However, while screening the studies, it was paid attention to search for the qualitative dimensional studies within the scope of mini meta-thematic analysis. For this purpose, some national and international databases were scanned considering Ö. Adıgüzel's studies. The studies that examined the effectiveness of creative drama, including the name of the relevant author, conducted qualitatively, and accessed from the three specified databases were considered as inclusion criteria. In the screening, 5 qualitative studies were included in the research. These studies were analyzed in accordance with content analysis based on document analysis. This step is carried out by two data encoders to ensure compatibility among the codes. The calculated compliance values were found to be good. As a result of 5 minimeta-thematic analyzes of the studies, it was seen that creative drama positively affected students' development in learning process in many aspects. For this reason, it can be suggested that creative drama activities can be planned and implemented in accordance with all levels in learning environments. In addition, it can be stated that by using mini meta-thematic analysis, meta-thematic analysis can be succeeded without the need for many studies.

Giriş

Yaratıcı dramanın her yaş ve meslekten öğrenene öğretimin her basamağında yaygın ve örgün eğitimde uygulanabilecek bir alan olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda yaratıcı dramanın, dramatik sanatlar içinde yer alabildiği gibi görsel ve plastik öğeleri barındırması nedeniyle de tüm sanatları içine alan total ve çağcıl bir sanat olduğu bir gerçektir. (Okvuran, 1993). Yaratıcı dramanın çocuklar için güçlü bir öğrenme aracı olduğu da vurgulanmaktadır. Birçok eğitimci çocuğun yaratıcılığını sergileyebileceği ortamların yoğunlaştığı öğrenme ortamları olduğunu ifade eder. Bu tür uygulamalar sürecinde çocuk edilgen değil etken bir kullanıcı olma şansını yakalar. İlgili uzmanlar yaratıcı dramanın çocuğun sosyal gelişimini, hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirdiğinin altını çizmektedir. Bununla birlikte yaratıcı drama, öğrenenin duygularını dışa vurmada, yaratıcı hayal gücünü geliştirmede, bağımsız düşünebilmede ve ifade etme şansı vermede fayda sağlayıcı nitelikte olduğu söylenilmektedir (Sağlam, 2004: 4-21). Bununla birlikte, yaratıcı dramayla, bireylerin ilgisini arttırma, dikkatlerini kısa sürede sağlama, duygu ve düşünceleri harekete geçirme beklenmektedir. Bu aşamada sınıf ortamlarının daha zevkli hale gelmesi sağlanabilmektedir. Bu noktada yaratıcı dramanın önemli unsurları arasında eğitmen, eğitim ortamı ve hazır bulunuşluk gibi etkenlerin de olduğu eklenmelidir. Eğitmenin, gerekli donanıma sahip olması ve etkinliği, öğrenmeyi gerçekleştirecek bir şekilde düzenlemesi beklenir. Ayrıca öğrencilerin tanınması ve uygun rollerin dağıtılması amaçlanır. Disiplinler arası bir teknik olduğu için eğitmenin sadece kendi branşında uzman olması yetmeyebilir. Öğrenme ortamı ne kadar zengin olursa etkinliğin o kadar başarılı olacağı unutulmamalıdır.

San'a (1990: 582) göre yaratıcı drama çalışmaları yaratıcı, anlayışlı, insan ilişkilerindeki çeşitliliği fark edebilen ve bağımsız fikirleri olan çocuklar ve gençler ortaya çıkarmaktadır. Etkinlikler sadece belli bir konuyu öğretmek için yapılırsa da yaratıcı dramayı diğer tekniklerden ayıran en önemli özelliklerden biri disiplinler arası olmasıdır. Çocuk etkinlik esnasında verilmek istenen bilgiyi alırken farkında olmadan duyuşsal birçok özelliği de kullanır veya benimser. Günümüz dünyasında çocuklar ve gençler sınava dayalı bir sistem olduğu için tamamıyla bilişsel becerilerini kullanmakta ve hayattan soyutlanmaktadır. Öyle ki özel okulların yaptıkları reklamlarda öğrencilerin bilişsel becerilerinin yanında duyuşsal ve psiko - motor becerilerinin geliştirileceği etkinliklerini ve kurslarını çokça kullandıklarını görmekteyiz. Aslında eğitimin içinde olması gereken yaparak yaşayarak öğrenme artık bir lüks olarak görülmektedir. Yaratıcı dramanın eğitimde kullanılmasının önemini bu durumda da açıkça görmekteyiz. Özellikle örgün eğitim kurumlarında öğrenmenin neredeyse hepsi bir bina misali üst üste eklenen (biriken) bilgiler yığına dönüşmüştür.

Teknoloji çağının gelmesiyle kaybettiğimiz sosyalleşme duygusunun verdiği zararlar yapılan sosyal deneylerle ortaya konulmakta ve eskiden sahip olduğumuz duyguları tekrar kazanmamız gerektiği vurgulanmaktadır. Çünkü çocuklar eve kapandıkları için veya sürekli sınavlara hazırlandıklarından dolayı çoğu insan ilişkilerinde sorun yaşamaktadır. Çocuğun tek sosyalleşebildiği yer olan okulda bazı duyuşsal becerilerini geliştirmesi gerekmektedir. Yaratıcı drama, geleceğimiz olan çocuk ve gençlere öğretilmesi gereken en önemli duygulardan biri olan "empati"yi etkili bir şekilde yaşatmaktadır. Hatta Üstündağ'a (1997: 21) göre empati kavramının önemi öğretmen eğitiminde de vurgulanmalı ve etkinliklerde geliştirip geliştirilemeyeceği detaylı olarak incelenmelidir. Adıgüzel (2014) yaratıcı dramayla kişinin her alanda kendini yetiştiren; ifade becerilerini geliştiren, eleştirel düşünebilen, sorgulayabilen, dil becerilerini geliştiren bireyler

yetiştirilmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, aynı zamanda yaparak yaşayarak öğrenmenin etkililiğini büyük ölçüde öne çıkaran yaratıcı dramanın, gerçek hayattaki role bürünme ifadesinin eğitime yansımaları olduğu söylenebilir.

Yaratıcılığın bireyin bilgiyi öğrenmeye istekli olması üzerindeki etkisi oldukça fazladır. Neredeyse her çocuk çok fazla olmasa da kendisi hakkındaki düşüncelerinin farkında olduğu için öğretmenin bu konuda yapması gereken, çocukların bu düşüncelerini ve yaratıcılığını yansıtmaları ve yazıya dökmelerini sağlamaktır (Sevim ve Özdemir Erem, 2013: 977). Bireyin kendisini ifade etmesi konusunda bir fırsat olan yaratıcı drama ortamı, bireye doğaçlama, inceleme, deneme-yanılma gibi imkânlar tanımaktadır. Böylece kendini ve çevresini analiz ederek daha sağlam ilişkiler kuracak ve kendini gerçekleştirme hedefinde önemli bir adım olan “kendini tanıma” kavramını öğrenecektir. Öğrenenin gelişimi açısından birçok fayda sağladığı görülen yaratıcı dramanın bu noktada incelenmesi ve yapılan bazı çalışmalardaki katılımcı görüşleri bağlamında değerlendirilmesi araştırılmaya değer bulunmuştur. İlgili alanyazın taramasında yaratıcı drama konusunda meta-tematik ve mini meta-tematik bağlamda yürütülen çalışmaya rastlanmadığı görülmüştür. Dolayısıyla özellikle Türkiye’de yaratıcı drama konusunda öne çıkan Adıgüzel’in çalışmaları incelenerek ortaya çıkan sonuçları değerlendirmek amaçlanmıştır. Böylece, hem yaratıcı dramanın alandaki yerini ve kapsamını tahmin edebilme hem de ileride bu konuda yapılabilecek yaratıcı drama ile ilgili çalışmalara yön verebilme noktalarına açıklık getirilmesi beklenmektedir. Araştırmanın yöntem bölümünde de detaylandırıldığı gibi, meta-analizde sayısal verilere ve daha çok çalışmaya ihtiyaç duyulurken; meta-tematik analizlerde de nitel ama yine daha çok araştırmanın analize dâhil edilmesi beklenirken, mini meta-tematik analizde spesifik bir konu ve kapsamda belirlenen bir araştırma en az iki çalışma ile de yürütülebilmektedir. Bu konuda özellikle sağlık alanında yürütülen mini meta-analizler yapıldığı görülerek (Al-Karawi, Mamoori ve Tayyar, 2016; Murri, vd., 2013; Thompson ve Prince, 2013) ilham alınmış ve bu araştırma çerçevesinde de uluslar arası nitelikte gerçekleştirilen bu çalışmaların ulusal boyutta da meta-tematik analizin mini formuyla yürütülmesi ve alanyazına farklı ve özgün bir katkı sunulması hedeflenmiştir. Bu sebeple, mevcut araştırmada, yaratıcı dramanın mini-meta tematik analiz çerçevesinde incelenmesine aşağıdaki alt amaçlar bağlamında karar verilmiştir. Buna göre yaratıcı dramanın;

- akademik boyuttaki etkililiği,
- duyuşsal alandaki katkıları,
- sosyal-sözel becerilere etkisi ve
- sınıf ortamına katkısının ne düzeyde olduğu ile
- yöntemin etkili kullanılabilmesine ilişkin sunulabilecek önerilerin neler olduğu sorularına cevap aranmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli ve Dâhil Edilme Kriterleri

Mini meta-tematik analiz türünde doküman analizine dayalı yürütülen bu araştırmada, nitel boyutta yürütülmüş az sayıdaki çalışmanın meta-tematik analizi yapılmıştır. Meta-tematik analiz, belge/doküman incelemesine dayalı sözel içerikli bir analiz süreciyle tema ve kodlar oluşturulmasını sağlayarak nitel bulguların birleştirilmesi ve daha kapsamlı ve genel hale getirilmesini içermektedir

(Batdı, 2019). Tanımda olduğu gibi nitel çalışmaların taranmasıyla ulaşılan çalışmaların bulgularının birleştirilmesi esas alınmıştır. Ancak çalışma sayısı daha az tutularak mini meta-tematik analiz adıyla meta-tematik analizin mini tasarımıyla çalışma yürütülmüştür. Burada amaç, çok çalışmaya olduğu gibi daha az çalışmayla da tematik analiz yapılabileceğini alanyazına duyurabilmektir. Bu noktada, çok önceleri yürütülmüş olan Garlinger ve Frank (1986) ile günümüzde yürütülmüş olan Goh, Hall ve Rosenthal'ın (2016) mini meta-analiz çalışmaları da bu durumu destekler niteliktedirler. Meta-analiz için sadece iki çalışmanın yeterli olabildiğini ileri süren araştırmalarında, az sayıda çalışmadaki çalışma bulgularının özetlenmesinin mümkün olduğunu dile getirmişlerdir. Hatta bu şekilde mini-meta analizin her bir çalışmanın bireysel değerlendirilmesinden daha ikna edici sonuçlar ortaya çıkabileceğinin altını çizmişlerdir. Bu bağlamda, meta-tematik analizde daha fazla çalışmaya ulaşmanın gerekli olmasına rağmen, mevcut çalışmadaki mini meta-tematik analizde daha az çalışmayla (iki veya daha fazla) ilgili konudaki bulguların özetlenmesi imkânı elde edilebilmektedir.

Dolayısıyla bu araştırma, nitel boyutta yürütülerek sadece Türkiye'de değil uluslar arası alanda da yaratıcı drama konusunda önemli çalışmalar yapan ve bu konuda ödüller alan Ö. Adıgüzel'in danışmanlık yaptığı tez (yüksek lisans ve doktora) ve makalelerin belirlenmesi amacıyla mini meta-tematik analizden yararlanılmıştır. Bu amaçla, ulusal ve uluslar arası alandaki Google Scholar, ScienceDirect ve Yükseköğretim Kurumu-YÖK veri tabanlarından Ö. Adıgüzel'in danışmanlık yaptığı yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Veri tabanlarından ilgili çalışmalar taranırken 2008-2015 yıl aralığında, yaratıcı drama konusunda, nitel boyutta yürütülmüş olan çalışmalar şeklindeki dâhil edilme kriterlerine uygun davranılmıştır. Belirtilen dahil edilme kriterleri doğrultusunda yaratıcı dramanın etkililiğini araştırırken nitel araştırma yöntemi kullanan, Adıgüzel'in bu konuda yürütmüş olduğu çalışmaları (tez ve makale) içeren araştırmalar analiz dahiline alınmıştır.

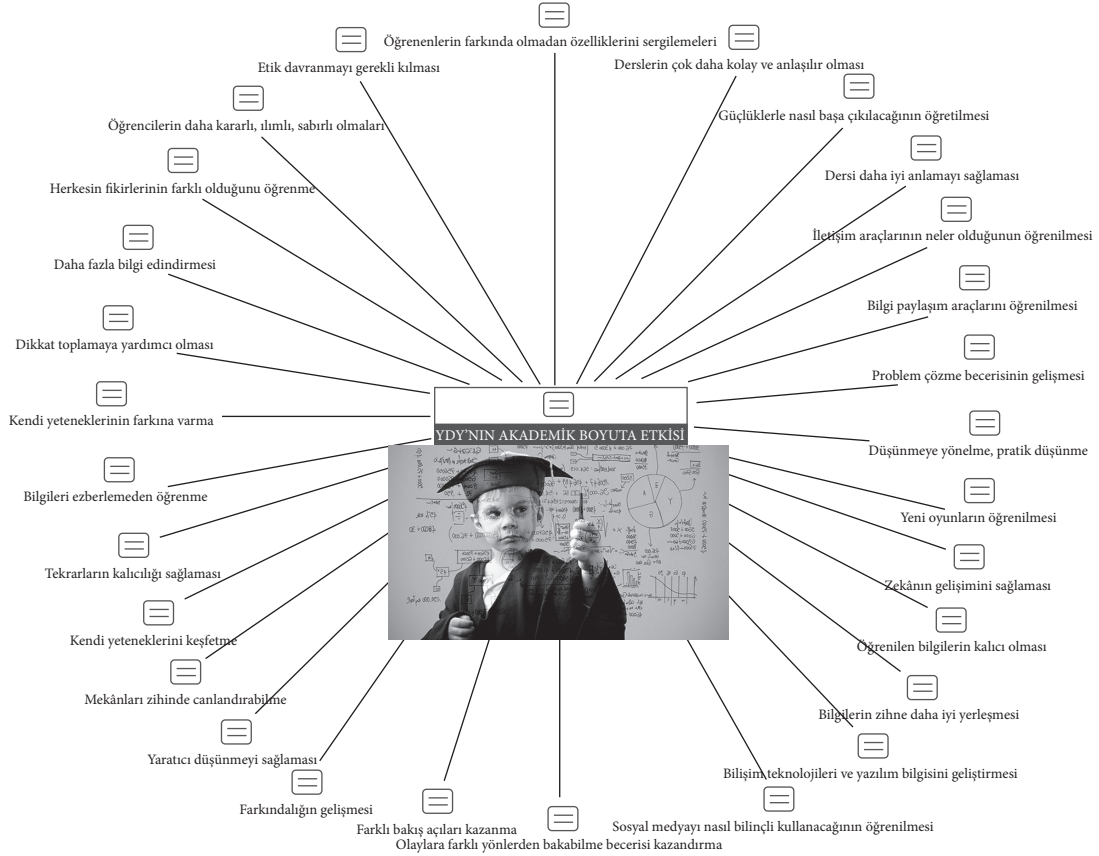
Analize Dâhil Edilen Çalışmalar ve Verilerin Analizi

Bu bağlamda yapılan taramalar sonucunda, dâhil edilme kriterleri bağlamında Adıgüzel'in 15 nitel çalışmasına ulaşılmıştır. Ancak diğer bütün kriterler değerlendirildiğinde, yaratıcı dramaya ilişkin nitel veri (ham veri) sunma açısından uygun olmayan çalışmalar elendiğinde, YÖK veri tabanından ulaşılan 5 adet çalışma (4 adet yüksek lisans ve 1 adet doktora tezi) kalmıştır. Doküman incelemesine dayalı olarak elde edilen 5 çalışmanın *içerik analizine* uygun şekilde çözümlenmesine karar verilmiştir. Nitel boyutlu çalışmalarda doküman incelemesi ile ulaşılan çalışmaların analizinde içerik analizinden yararlanılmaktadır (Merriam, 1998). İçerik analizi verilerden tekrarlanabilir ve geçerli çıkarsamalar yapmak için kullanılan bir araştırma yöntemi (Krippendorf, 2004) olarak açıklanmıştır. Bu çalışmada da tezlerden ulaşılan metinsel içeriklerin ortak yönlerini bulmak ve bu ortak yönlerin yeniden anlamlandırılmasını ve yapılandırılmasını sağlamak amacıyla içerik analizinden yararlanılmıştır. Çalışmaların taraması sırasında, tezler YÖK veri tabanında sahip oldukları numaralarla kodlanmıştır (örn: 231533). Kodlamanın ardından içerik analizi ile yapılan incelemede, yaratıcı drama konusuyla ilgili benzer nitelikli oldukları düşünülen kodlar birleştirilerek temalar oluşturulması sağlanmıştır. Araştırmanın bu aşamasında iki bağımsız kodlayıcı tarafından ulaşılan veriler kodlanarak aradaki tutarsızlıklar giderilmiş ve uyum değerleri (Cohen Kappa) hesaplanmıştır (Viera ve Garrett, 2005). Uyum sağlandığında, her tema için ulaşılan değerler yaratıcı dramanın akademik boyuta etkisi (.710), duyuşsal boyuta etkisi (.803), sosyal-sözel boyuta etkisi (.787), sınıf ortamına etkisi (.764) ve ilgili öneriler (.856) şeklinde hesaplanmıştır (Ek-1). Sonuç olarak uyumun iyi/çok iyi düzeyde olduğu belirtilebilir.

Bulgular

Mini Meta-Tematik Analiz Kapsamında Yaratıcı Dramanın Etkiliğine Yönelik Bulgular

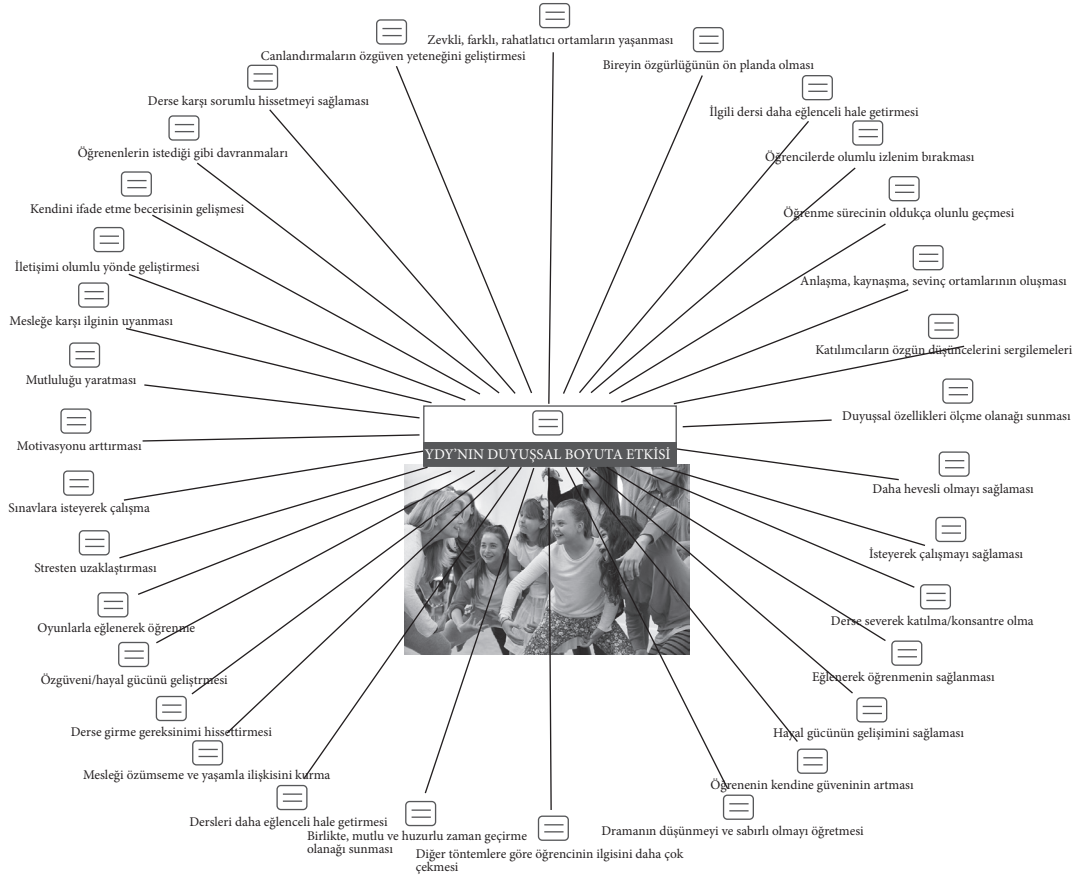
Bu araştırmada ulaşılan çalışmalardan mini meta-tematik analiz yapılmıştır. İlgili analiz türü ile nitel çalışmalardan ulaşılan verilerin tekrar analiz edilerek daha detaylı ve kapsamlı sonuçlara ulaşılabilmektedir. Analizler sonucu elde edilen tema ve kodlar modeller halinde sunulmuştur. Bu modeller yaratıcı drama yöntemini duyuşsal, sosyal-sözel, sınıf ortamı, akademik boyut ile sunulan öneriler olmak üzere beş modelde vermiştir.

Şekil 1. Yaratıcı Drama Yönteminin (YDY) Akademik Boyuta Katkıları

Şekil 1’de YDY uygulamalarının *akademik başarıya katkılarıyla* ilgili ifade edilen kodlar görülmektedir. Bu kodlardan bazıları “Dersi daha iyi anlamayı sağlaması, Sosyal medyayı nasıl bilinçli kullanacağını öğrenilmesi, Öğrencinin kendisini tanımayı sağlaması, Yaratıcı düşünmeyi sağlaması, Herkesin fikirlerinin farklı olduğunu öğrenme ve Güçlüklerle nasıl başa çıkılacağını öğretilmesi” şeklinde ifadelendirilebilir. Bu kodlara referans olabilecek ifadeler 396166-s.50 kodlu çalışmadan alıntılanan “...Oyunlar bizim dersi anlamamıza çok büyük katkıda bulundu. Bilgisayar üzerinde çalışırken de, projeksiyon yardımıyla da anlıyorduk ama oyunlar kafamıza iyice yerleşmesini sağladı, eğlenceli bir şekilde öğrendik...” şeklinde belirtilebilir. Ayrıca 396166-s.71 kodlu çalışmadan alıntılanan *Bu çalışmada kamu spotunun ne anlama geldiğini öğrenip, sosyal ağları öğrendik. Bugünkü çalışmanın konusu sosyal medyayı kullanırken karşılaştığımız sorunlar ve sosyal medyayı nasıl bilinçli kullanmamızdı. Aklımda top atarak sosyal medya ağlarını söylemek ve doğaçlama*

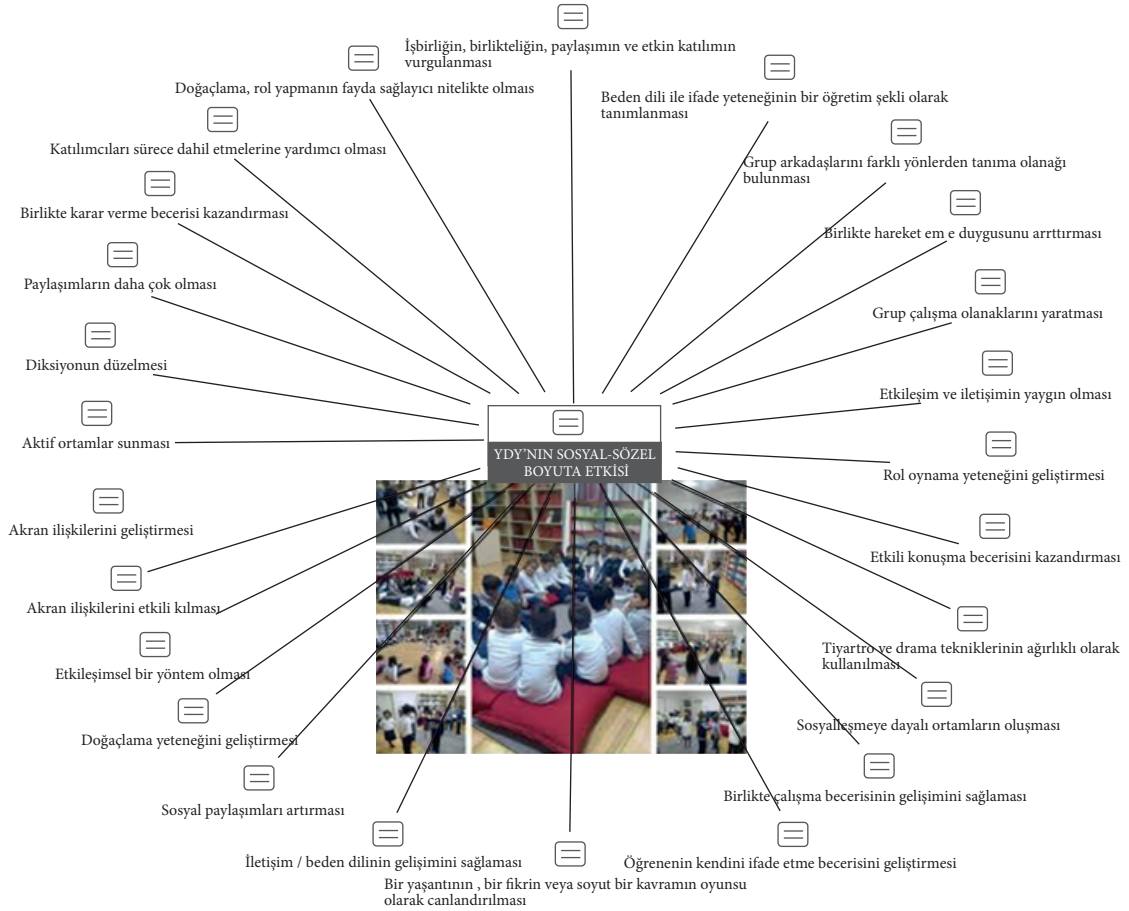
yapmak kaldı” veya 413504-s.108 kodlu çalışmadan “...Sadece çevre davranış bilgisi dersini değil, kendimizi tanımamızı da sağladı. Mesela yürüyüş şeklimin nasıl olduğunu bilmiyordum. O dersten sonra kendi davranışlarımı fark ettim. Kendimizde yetenekler varmış, bilmiyorduk. Onları keşfettik biraz da.” şeklindeki referans cümleler de kodların oluşturulmasında yararlanılan kaynaklar olarak gösterilebilir. Bununla birlikte ilgili kodların incelenmesi sonucunda yeni oyunların öğrenilmesi, bilişim teknolojileri ve yazılım bilgisini geliştirmeye yönelik uygulama olanakları sunması, zekânın gelişimi, öğrenilen bilgilerin kalıcılığı, bilgileri ezberlemeden öğrenmeye olanak sunma ve problem çözme becerisini kazandırma şeklinde çok sayıda katkılarının olduğu rastlanmıştır.

Şekil 2. YDY'nin Duyuşsal Boyuta Katkıları

Şekil 2’de YDY uygulamalarının duyuşsal boyutuna ilişkin ulaşılan kodlar sunulmuştur. Elde edilen bu kodlardan bazıları “Bireyin özgürlüğünün ön planda olması, Katılımcıların özgün düşüncelerini sergilemeleri, Daha hevesli olmayı sağlama, Stresten uzaklaştırması, Eğlenerek öğrenmenin sağlanması ve Öğrenenin kendine güveninin artması” şeklinde sunulabilir. İlgili kodlara referans olarak gösterilebilecek ifadelerden biri 529253-s.87 kodlu çalışmadan alıntılanan “... Katılımcıların kendi yaratıcı buluşları, özgün düşünceleri, öznel anıları ve bilgilerine dayanarak oluşturulan eylem durumlarıdır...” cümlesi iken 396166-s.50 kodlu çalışmadan alıntılanan “Daha hevesli olduk, daha çok öğrenmeye yönelik şeyler yaptık ve amacımıza da ulaştık diye düşünüyorum” şeklindeki cümle de belirtilebilir. Bununla birlikte 396166-s.53 kodlu çalışmadan “...Yaratıcı drama çalışmalarında çok eğleniyorduk, eğlenerek öğreniyorduk ve mutlu oluyorduk. Böylelikle bilgiler aklımıza daha iyi giriyordu diye düşünüyorum.” şeklindeki cümleler de kodların oluşturulmasında

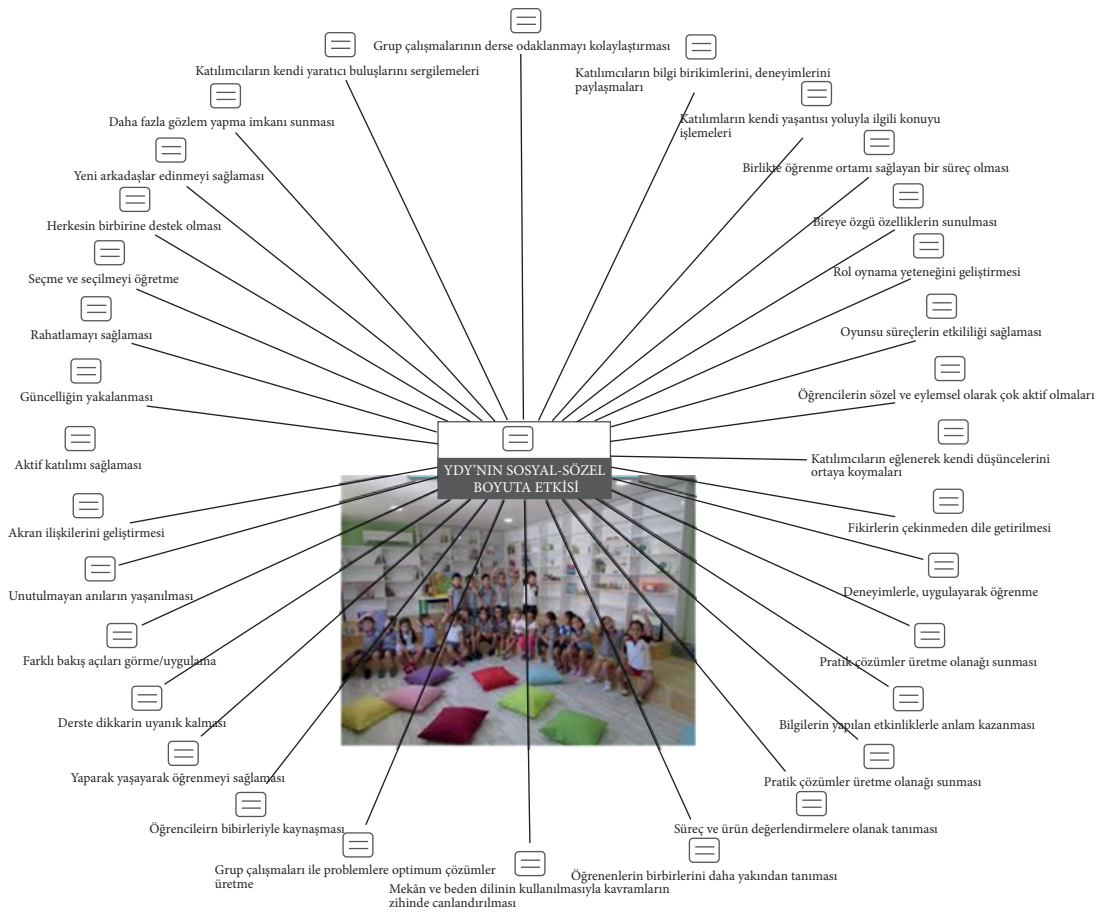
yararlanılan kaynaklara örnek olarak gösterilebilir. İlgili kodların incelenmesi sonucunda ayrıca söz konusu uygulamaların özgüveni/hayal gücü, derse sevecek katılma, oyunlarla eğlenerek öğrenme, sınavlara isteyerek çalışma, canlandırmalarla özgüven geliştirme ve hayal gücünün gelişimini sağlama gibi pek çok farklı yönlerde de katkı sunduğu görülmektedir. Ayrıca, kişinin kendisini ifade etme noktasında katkı sağlamakla birlikte, mesleğe karşı ilgi uyandırması, sorumluluk bilincini uyandırması ve birlikte, mutlu ve huzurlu zaman geçirme olanağı sunması şeklinde de kişilerarası katkı sağlayıcı nitelikte oldukları söylenebilir.

Şekil 3. YDY'nin Sosyal-Sözel Boyuta Katkıları

Şekil 3'te YDY'ye ilişkin uygulamaların sosyal-sözel anlamda katkılarının ifade edildiği boyut sunulmuştur. Bu anlamda dile getirilen kodlardan bazıları "Etkileşimsel bir yöntem olması, Tiyatro ve drama tekniklerinin ağırlıklı olarak kullanılması, Diksiyonun düzelmesi, Doğaçlama, rol yapmanın fayda sağlayıcı nitelikte olması ve Bir yaşantının, bir fikrin veya soyut bir kavramın oynusu olarak canlandırılması" şeklinde ifade edilebilir. Bu kodlara referans olabilecek ifadelerden bazıları 302027-s.37 kodlu çalışmadan alıntılanan "...Yaratıcı dramanın birçok tanımı var. Bence yaratıcı drama çok etkili bir yöntem eğitimci olduğum için yöntem boyutuna vurgu yapmak istiyorum." Şeklinde iken benzer şekilde aynı 503668-s.83 kodlu çalışmadaki "...Yaratıcı dramada katılımcıların kendi yaşantısı yoluyla bir lider eşliğinde bir konunun ya da temanın işlenmesi söz konusudur. Bir öğretim yöntemi olan yaratıcı dramada tiyatro ve drama teknikleri ağırlıklı olarak kullanılır. Oynusu süreçler söz konusudur..." ve 413504-s.108 kodlu çalışmadaki "...Diksiyonun düzelmesi

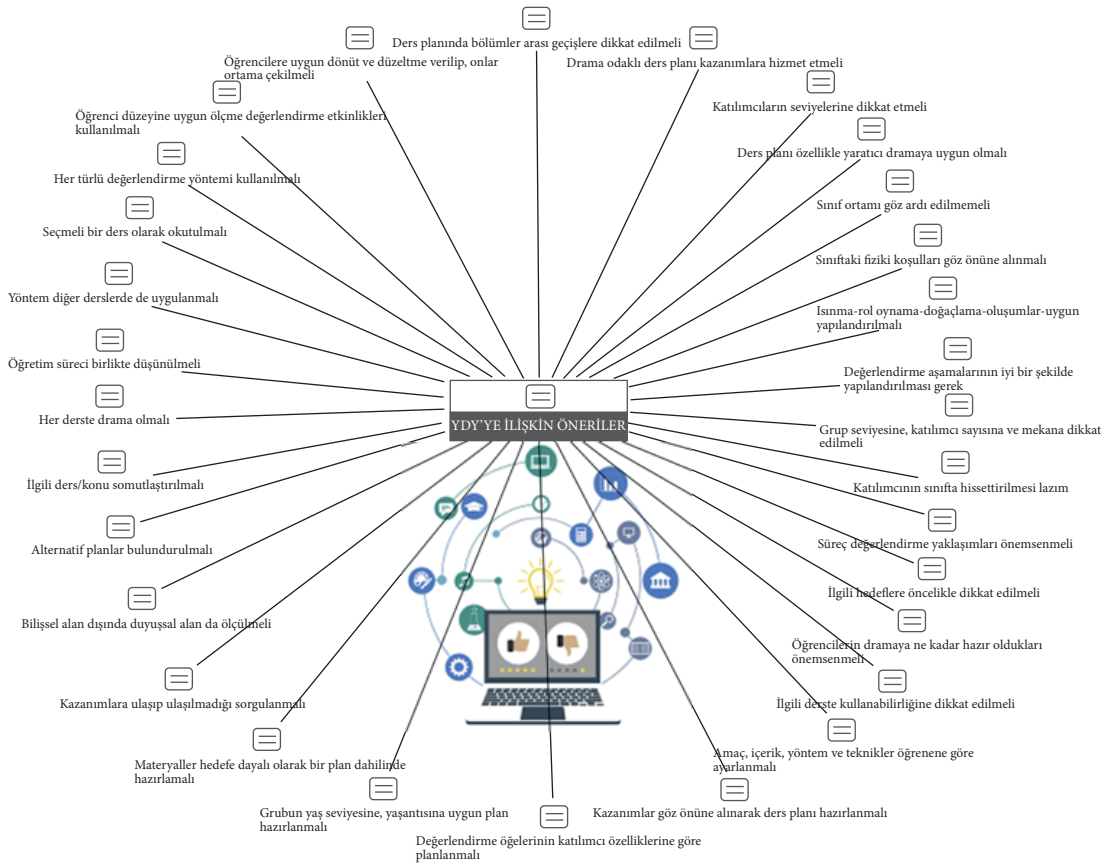
ve ön plana çıkmada katkı sağladı. Bir topluluğa girdiğimizde ya da bir workshop yaptığımızda, kendi düşüncelerimi söylemede ve kendimi ifade etmede daha ön plana çıkabilirim.” ifadeleri referans cümleleri olarak dikkate alınabilir. Bununla birlikte farklı kodlardan da ilgili uygulamaların grup arkadaşlarını farklı yönlerden tanıdıkları, sosyalleşmeye dayalı ortamlar sundukları, akran ilişkilerini geliştirdikleri, etkili konuşma becerisini kazandırdıkları, sosyal paylaşımları artırdıkları ve işbirliğin, birlikteliğin, paylaşımın ve etkin katılımın vurgulandığı söylenebilir. Ayrıca beden dili ile ifade yeteneğinin bir öğretim şekli olarak görülmesi, öğrenenlerin özellikle doğaçlama yeteneğini geliştirmeye ilişkin ortamların sunulduğu, eğitim öğretim sürecinde beklenen iletişim / beden dilinin gelişiminin sağlandığı, öğrenenin kendini ifade etme becerisini geliştirildiği de eklenebilir. Buna ek olarak belirtilen grup çalışma olanakları da fayda sağlayıcı niteliktedir. Tüm kodlar ve alıntı cümleleri detaylı incelendiğinde yaratıcı drama uygulamalarının sınıf ortamında kullanımının gerek sosyal gerekse de sözel anlamda katkı sağlayıcı pek çok faydasının olduğu söylenebilir.

Şekil 4. YDY'nin Sınıf Ortamına Katkıları

Şekil 4 detaylandırıldığında YDY'nin sınıf ortamına katkılarına ilişkin kodların modelde yer aldığı görülmektedir. Bu modele ilişkin oluşturulan kodlardan bazıları “Katılımcıların bilgi birikimlerini, deneyimlerini paylaşmaları, Öğrencilerin sözel ve eylemsel olarak çok aktif olmaları, Aktif katılımı sağlaması, Akran ilişkilerini geliştirmesi ve Öğrencilerin birbirleriyle kaynaşması” şeklinde belirtilmiştir. İlgili kodların oluşturulmasında referans alınan bazı ifadeler “...İlgili dersin eğitimi üzerinden tanımlarsak bildiğimiz alışıldık yollardan farklı olarak katılımcıları sürece

dahil eden bilgi birikimlerini, yaşantılarını, deneyimleri ile birlikte öğrenme ortamı sağlayan bir süreçtir yaratıcı drama...” şeklinde 302027-s.39 kodlu çalışmadan alınmıştır. Ayrıca 396166-s.62 kodlu çalışmadaki “Herkes katıldığı için çok daha zevkli oldu, büyük de bir alanımız vardı. Oyunlar derse katılımımıza etki sağladı..” ve 413504-s.111 kodlu çalışmadaki “Grup içinde olmak birbirimize daha çok kaynaşmamızı sağladı. Çünkü birbirimize bir şeyler anlattık ve birbirimizden bir şeyler öğrendik. Gerçekleştirdiğimiz rollerle farklı yönlerimizi gördük.” şeklindeki cümleler kodlar oluşturulurken temel alınan ifadeler olarak söylenebilir. Bu ifadeler YDY uygulamalarının süreçte sınıf ortamına farklı boyutlarda katkı sağlayıcı özelliğini vurgulamaktadırlar. İfade edilen faydalarla birlikte, söz konusu uygulamaların “katılımcıların kendi yaratıcı buluşlarını sergilemeleri, katılımcıların kendi yaşantısı yoluyla ilgili konuyu işlemeleri, oyunsu süreçlerin etkililiği sağlaması, süreç ve ürün değerlendirmelere olanak tanınması, katılımcıların eğlenerek kendi düşüncelerini ortaya koymaları” şeklinde katkı sağladıkları da söylenebilir. Bununla birlikte etkinliklerin anlam kazanması, deneyimlerle, uygulayarak öğrenmelerin vurgulanması, pratik çözümler üretme olanaklarının sunulması, daha fazla gözlem yapma imkanı sağlaması da eklenebilir. Sınıf ortamları incelendiğinde öğrenenlerin birbirlerini daha yakından tanınmasının temel olduğu ve farklı bakış açılarının da sergilendiği ifade edilebilir. Yaratıcı dramanın grup çalışmaları ile problemlere farklı çözümler ürettikleri ve bu davranışları alışkanlık haline getirdiği de eklenebilir. Yapılan uygulama ve etkinliklerle tüm öğrencilerin derste dikkatlerinin uyanık tutulduğu, fikirlerini çekinmeden dile getirdikleri, rol oynama yeteneğini geliştirdikleri ve yeni arkadaşlar edindikleri de vurgulanabilir. Ulaşılan bilgiler incelendiğinde yaratıcı dramanın sınıf ortamına farklı boyutlarda katkı sağladıkları söylenebilir.

Şekil 5. YDY'ye İlişkin Öneriler

Şekil 5 incelendiğinde YDY'ye ilişkin önerilere ait kodların sunulduğu görülmektedir. Bu modele ilişkin oluşturulan öneri içerikli kodlardan bazıları “Ders planında bölümler arası geçişlere dikkat edilmeli, Ders planı özellikle yaratıcı dramaya uygun olmalı, Sınıf ortamı göz ardı edilmemeli, Sınıftaki fiziki koşulları göz önüne alınmalı, Katılımcının sınıfta hissettirilmesi lazım ve Isınma-rol oynama-doğaçlama-oluşumlar uygun yapılandırılmalı” şeklinde belirtilmiştir. İlgili kodların oluşturulmasında 302027-s.40 kodlu çalışmadan alıntılanan “...*Yaratıcı drama ders*” planı hazırlarken en çok bölümler arasındaki geçişe dikkat ediyorum. Yani, ısınma ve gelişme birbirine ne kadar oturuyor gelişmeden sonra değerlendirme kazanıma hizmet ediyor mu? Sanırım benim için en önemli şeyler bunlar ama genel olarak bir planın kaliteli olması da çok önemli kazanıma hizmet etmesi yani...” ve aynı kodlu çalışmadan alıntılanan “...*Isınma – Rol oynama- Doğaçlama – Oluşumlar ve değerlendirme aşamalarının iyi bir şekilde yapılandırılmasına- Alternatif planların bulundurulmasına- Grup seviyesine ve katılımcı sayısına- mekana- öncelikle hedefimize...*” şeklindeki ifadelerden yararlanıldığı belirtilebilir. Ayrıca ilgili uygulamaların öğretim sürecindeki kullanımında “değerlendirme öğelerinin katılımcı özelliklerine göre planlanmalı, öğretim süreci birlikte düşünülmeli, Grubun yaş seviyesine, yaşantısına uygun plan hazırlanmalı, Materyaller hedefe dayalı olarak bir plan dâhilinde hazırlanmalı, İlgili derste kullanılabilirliğine dikkat edilmeli” gibi farklı önerilerin de vurgulandığı söylenebilir. Bununla birlikte ders planı hazırlanırken kazanımların önemszenmesinin, Öğrencilerin dramaya ne kadar hazır olduklarının önemszenmesinin gerekliliği de ayrıca vurgulanmaktadır. Sürecin sonunda değerlendirme aşamalarının iyi bir şekilde yapılandırılması ifade edilmektedir. Alternatif planların uygulamalar esnasında hazır tutulması önemszenmekte ve grup seviyesine, katılımcı sayısına ve mekana da dikkat edilmelidir. Mevcut olan ilgili hedeflerin öncelikle dikkat edilmesi ve drama odaklı ders planlarının bu kazanımlar çerçevesinde hazırlanmanın ne derce önemli olduğu da belirtilmektedir. Öneri niteliği taşıyan ve önemszenen bu tür alıntılar ve kodlar değerlendirildiğinde, ilgili uygulamalar boyunca dikkat edilmesi gereken pek çok hususun olduğu söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada yaratıcı dramanın öğretim ortamında kullanımının etkililiğinin doküman analizine dayalı içerik analizi çerçevesinde mini meta-tematik analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda ulaşılan tema ve kodlar modeller halinde Maxqda nitel veri analiz programı ile sunulmuştur. İlgili modeller “duyuşsal, sosyal-sözel, sınıf ortamı, akademik boyuta etkisi ile sunulan öneriler” şeklinde modellendirilmiştir. Araştırmanın amacına uygun olarak 5 çalışma mini meta-tematik analize dâhil edilmiştir. Mini meta-tematik analiz sonucunda ulaşılan bulgular incelendiğinde YDY'nin ilgili modeller noktasında pek çok katkısının olduğuna rastlanmıştır. Bu temalardan biri yaratıcı drama uygulamalarının öğrenenin başarısına olan etkisini içeren kodların bulunduğu “akademik başarıya katkıları” temasıdır. Bu temaya ait kodlar incelendiğinde ilgili uygulamaların “daha fazla bilgi edindirme, bilgi paylaşım araçlarını öğrenme, zekânın gelişimini sağlama, bilginin kalıcılığını sağlama, bilgileri ezberlemeden öğrenme, problem çözme becerisini geliştirme” gibi farklı pek çok katkısının olduğu görülmektedir. Bununla birlikte farklı bakış açılarının gelişimi, öğrenenin kendi yeteneklerini fark etmesi, güçlüklerle baş etmenin öğrenilmesi de ilgili uygulamaların yardımıyla gerçekleştiği vurgulanmaktadır. Bu noktada analize dâhil edilen çalışmalar (Aykaç, 2008; Nayci, 2011) ile dâhil edilmeyen farklı çalışmaların (Freeman, 2000; Guli, 2004) ulaşılan mevcut çalışma

sonuçlarını destekler nitelikte sonuçlar içerdiği görülmektedir. Bununla birlikte meta analiz ve sistematik tarama boyutunda yapılan bazı çalışmalarda da (Lee, Patall, Cawthon & Steingut, 2015; Mages, 2008) ilgili uygulamaların öğrenenlerin akademik başarılarına katkı sağladıkları vurgulanmaktadır.

Mevcut çalışmada ulaşılan sonuçlardan biri de YDY'nin duyuşsal boyuta katkılarıdır. Eğitim öğretim sürecinde kullanılan ilgili uygulamaların duyuşsal anlamda zevkli, farklı, rahatlatıcı ortamlar sunduğu, bireyin özgürlüğünü vurguladığı, ilgili dersi daha eğlenceli hale getirdiği, iletişimi olumlu yönde geliştirdiği ve empatik düşünme becerisini geliştirdiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte anlaşma, kaynaşma, sevinç ortamlarının oluşması, Katılımcıların özgün düşüncelerini sağlaması, eğlenerek öğrenme ortamlarına imkân sağladığı, güven ve mutluluk sağladığı da vurgulanmaktadır. Ayrıca motivasyon, dersi sevmeye, oyunla öğretim, özgüven, mesleğe karşı ilgi, derse karşı sorumlu olma gibi pek çok anlamda duyuşsal boyutta katkı sağlayıcı nitelikte olduğuna rastlanmıştır. Benzer sonuçlar Erdoğan, Erdoğan ve Uzuner (2018) tarafından yapılan çalışmada yaratıcı dramanın okuma motivasyonlarını olumlu yönde etkilediği şeklindeki sonucunda da görülmüştür. Aynı zamanda deneysel nitelikli çalışmalarda da ilgili sonuçları destekleyen sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Ormancı ve Özcan (2014) tarafından yapılan ve ilgili uygulamaların öğrencilerin motivasyon ve tutumlarına etkisini konu edinen çalışmasındaki bulgular değerlendirildiğinde; iki grup tutum ve motivasyon son-test puanları arasında yaratıcı drama uygulamalarının sergilendiği deney grubu lehinde anlamlı bir farklılığa rastlandığı görülmüştür. Bu anlamda yaratıcı drama yönteminin, ilgili dersin öğretim programına göre öğrenci tutum ve motivasyonlarını arttırmada daha etkili olduğu söylenebilir. Elde edilen sonuçlardan farklı olarak Özçelik ve Aydeniz (2012) tarafından yapılan çalışmada karşılaşılmaktadır. Bu araştırmada yaratıcı drama uygulamalarının bulunduğu deney grubu öğretmen adaylarının yabancı dil öğrenme puanlarında anlamlı bir fark görülmesine rağmen, yabancı dilde konuşmaya yönelik tutumlarında anlamlı bir farka rastlanmadığı görülmüştür. Diğer taraftan deney grubunda yer alan katılımcı günlüklerinde ulaşılan bilgilere göre, sınıf içi yaratıcı drama uygulamaları yararlı ve etkili olmuştur. Mevcut çalışmada değerlendirilen diğer bir husus ise YDY'nin sosyal-sözelboyuta katkısının ne düzeyde olduğudur. Bu noktada, ilgili uygulamaların akran ilişkilerini, birlikte hareket etme duygusunu, paylaşma ve yardımlaşmayı, sosyalleşmeyi, etkili konuşmayı, sosyal paylaşımları, işbirliği, birlikteliği, etkin katılımı aktif ortamları, beden dili ile ifade yeteneğini, doğaçlama yeteneği ve beden dilinin gelişimi gibi pek çok boyutta olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Benzer bulgulara alanyazında yine rastlanmıştır. Namdar ve Çamadan (2016) tarafından yapılan bir çalışmada öğretmen adayları ile yapılan ilgili uygulamaların onların sosyal becerilerine olumlu yönde pozitif bir etkisinin olduğu fakat söz konusu etkinin cinsiyet bakımından anlamlı olmadığı görülmüştür.

YDY'nin eğitim-öğretim sürecindeki etkililiğine ilişkin elde edilen diğer bir tema da söz konusu uygulamaların *sınıf ortamı* boyutundaki katkısını değerlendirmektir. Mevcut çalışmada ilgili boyuta olumlu anlamda katkı sağlayıcı nitelikteki kodlardan bazıları oyunsu süreçlerin etkililiğinin sağlanması, katılımcıların bilgi birikimlerini, deneyimlerini paylaşmaları, birlikte öğrenme ortamlarının olması, öğrencilerin sözel ve eylemsel olarak aktif olmaları, deneyimlerle, uygulayarak öğrenme olanağının sunulması, pratik çözümler üretme olanaklarıyla karşılanması gibi pek çok katkı sağlayıcı faydalarının olduğu söylenebilir. Bununla birlikte rol oynama, grup çalışmaları, yaparak yaşayarak öğrenme kavramları da önemsenmiştir. Ulusal boyutta Kayhan (2012) tarafından yapılan Türkiye'de drama ağırlıklı matematik öğretimi konulu çalışmasında ilgili

uygulamaların Matematik öğretiminde soyut konuları somutlaştırarak ve somut araçlar kullanarak öğrencilerin karşılaştığı söz konusu zorlukların giderilebildiğini vurgulanmıştır. Aynı zamanda yaratıcı dramanın dinleyicilerini edilgen durumdan kurtararak, bedeni, duyguları ve duyu organlarını harekete geçirebildiği öğrenme ortamlarını etkili sunduğunu da belirtilmiştir. Ders esnasındaki konuları canlandırarak somutlaştırdığı ve somut araçlar kullanarak süreci daha uygun hale getirdiği görülebilir. Bu nedenlerle son zamanlarda yaratıcı dramanın kullanımının her geçen gün daha da arttığı söylenebilir. Çalışmada ilgili uygulamaların sınıf ortamına katkılarının yanı sıra uygulamalara ilişkin bazı öneriler de sunulmuştur. Ders planında bölümler arası geçişlere dikkat edilmesinin, katılımcıların seviyelerinin önemli olmasının gerekliliği vurgulanmakla birlikte, Sınıf ortamının göz ardı edilmemesi, sınıftaki fiziki koşulları göz önüne alınması gibi öneriler dile getirilmiştir. Genel olarak değerlendirmek gerekirse, yaratıcı drama uygulamalarının sınıf içerisindeki etkililiğinin artırılmasının yanı sıra ilgili uygulamaların katkısının artırılması için de birçok önerisinde bulunduğu görülmektedir. Ayrıca uygulamaların sadece sınıf ortamına değil akademik, duyuşsal, sosyal, sözel anlamda pek çok katkısının olması nedeniyle tüm kademe ve sınıflarda rahatlıkla kullanılabilmesi ve kullanılırken de dikkat edilmesi gereken bazı hususların olduğu söylenebilir.

Bu araştırmada, Adıgüzel'in yaratıcı dramaya ilişkin yürüttüğü veya danışmanlık yaptığı çalışmaların mini meta-tematik analiz bağlamında incelenmesi ile ulaşılan sonuçlar elde edilmiştir. Akademik ve duyuşsal boyutlarda, öğrenme sürecini keyifli ve etkin kılmamanın ötesinde öz-farkındalığı sağlama, problem çözme becerilerini geliştirme, öz-güveni ve hayal gücünü artırma gibi etkileri olduğu anlaşılmıştır. Sosyal ve sözel açıdan da kendini ifade gücünü, arkadaş ilişkilerini, paylaşma ve işbirliği duygularını geliştirdiği, öğrenme ortamı bakımından otantik ve somut yaşantı ürünleri oluşmasını sağladığı kaydedilmiştir. Bütün bu sonuçlar, öğrenenlerin yaratıcı dramayla öğrenme eylemini nasıl daha eğlenceli, kalıcı, yapılandırmacı ve gerçekçi çerçevede gerçekleştirdiklerini göstermektedir. Ancak yaratıcı dramada, ders ve konuya uygunluk, öğrenci düzeyine uygun etkinliklerin seçimi, ön hazırlık ve planlamalar, grupların uygun şekilde ayarlanması ve mekânın bu doğrultuda düzeni gibi dikkat edilmesi gereken ve çalışmada bu noktada ileri sürülen bazı öneriler de sunulmuştur. Yaratıcı dramanın söz konusu etkilerinin ve ileri sürülen önerilerin mini meta-tematik analizle sınırlı olduğu belirtilmelidir. Bu konuda ileride meta-tematik analizler yapılarak yaratıcı dramanın farklı boyutlardaki etkililiği daha geniş çerçevelerde ve daha ayrıntılı verilerle incelenebilir. Ayrıca, mini meta-tematik analiz ile diğer araştırmacılar, kendi çalışmak istedikleri farklı konular belirleyerek alanda özgün bir yol çizebilirler. Bunun yanı sıra, mevcut araştırma ile yalnızca çok çalışmayla değil, birkaç çalışmayla da meta-tematik analiz yapılabileceği ve bu çalışma sonuçlarının ilgili amaç çerçevesinde birleştirilerek genel yargılara varılabileceği anlayışı ileri sürülmek istenmiştir. Bu sebeple, belli bir bölge, konu, örneklem grubu, araştırma problemi gibi seçeneklerle yapılan tercihlerle, literatürde o kapsamı yansıtacak genel sonuçlar sunulabilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2014). *Yaratıcı drama öğretmeni yetiştirmenin önemi ve gerekliliği*. Ö.Adıgüzel. (Editör). Tamer Levent'e armağan. Ankara: Naturel Yayıncılık,181-189.
- Al-Karawi, D., Al Mamoori, D. A., & Tayyar, Y. (2016). The role of curcumin administration in patients with major depressive disorder: mini meta-analysis of clinical trials. *Phytotherapy Research*, 30(2), 175-183. DOI: 10.1002/ptr.5524
- *Aykaç, M. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Batdı, V. (Ed.). (2019). *Meta-tematik analiz: örnek uygulamalar*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Erdoğan, T., Erdoğan Ö. ve Uzuner, F. G. (2018). Yaratıcı drama yönteminin ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonu ve tutumlarına etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 297-313.
- Freeman, G. D. (2000). *Effects of creative drama activities on third and fourth grade children*. Doctor of Philosophy. University of Mississippi, UMI Number. 9988743.
- Garlinger, D. K., & Frank, B. M. (1986). Teacher-student cognitive style and academic achievement: A review and mini-meta-analysis. *The Journal of Classroom Interaction*, 21(2), 2-8.
- Goh, J. X., Hall, J. A., & Rosenthal, R. (2016). Mini Meta-Analysis of Your Own Studies: Some Arguments on Why and a Primer on How. *Social and Personality Psychology Compass* 10(10), 535–549. 10.1111/spc3.12267.
- Guli, L. A. (2004). *The effects of creative drama-based intervention for children with deficits in social perception*. Doctor of Philosophy, The University of Texas at Austin, UMI Number: 3151245.
- *Karaosmanoğlu, G. (2015). *Yaratıcı drama yönteminin 6. sınıf bilişim teknolojileri ve yazılım dersi alan öğrencilerin ders başarılarına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kayhan, H. C. (2012). Türkiye’deki drama ağırlıklı matematik öğretimi çalışmaları üzerine bir değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(12), 97-120.
- *Kılıçaslan, M. H. (2015). *Mimarlık eğitiminde yaratıcı drama yönteminin uygulanabilirliği üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: an introduction to its methodology*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lee, B. K.; Patall, E. A.; Cawthon, S. W. & Steingut, R. R. (2015). The effect of drama-based pedagogy on preK–16 outcomes: A meta-analysis of research from 1985 to 2012. *Review of Educational Research*, 85(1), 3–49. DOI: 10.3102/0034654314540477
- Mages, W. K. (2008). Does creative drama promote language development in early childhood? a review of the methods and measures employed in the empirical literature. *Review of Educational Research*, 78(1), 124–152.
- Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. Revised and expanded from case study research in education. USA: JB Printing.
- Murri, M. B., Respino, M., Masotti, M., Innamorati, M., Mondelli, V., Pariante, C., & Amore, M. (2013). Vitamin D and psychosis: mini meta-analysis. *Schizophrenia Research*, 150(1), 235-239. <https://doi.org/10.1016/j.schres.2013.07.017>
- Namdar, A. O. Ve Çamadan, F. (2016). Yaratıcı drama uygulamalarının öğretmen adaylarının sosyal becerilerine etkisi. *GEFAD / GÜJGEF* 36(3), 557–575.
- Nayci, Ö. (2011). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama'nın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi (Şırnak ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Okvuran, A. (2010). Drama öğretmeninin yetişimi sorunsalı. Ö. Adıgüzel. (Editör). *Tamer Levent'e Armağan*. Ankara: Naturel Yayıncılık, ss.274-277.
- Ormancı, Ü. ve Özcan, S. (2014). İlköğretim Fen ve Teknoloji dersinde drama yöntemi kullanımının öğrenci tutum ve motivasyonu üzerine etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 4(4), 23-40.
- Özçelik, N. ve Aydeniz, H. (2012). Yaratıcı Drama Yönteminin Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına ve Fransızca Konuşmaya Yönelik Tutumlarına Etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 16 (2), 231-248.
- Sağlam, T. (2004). Dramatik eğitim amaç mı? araç mı? A.Ü. *DTCF-Tiyatro Bölümü, Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 17, 4-21.
- Sevim, O. ve Özdemir Erem, N. H. (2013). Yaratıcı drama tekniğinin öğrencilerin yazma kaygıları üzerindeki etkileri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 975-992.
- Thompson, P. A., & Prince, H. M. (2013). Breast implant-associated anaplastic large cell lymphoma: a systematic review of the literature and mini-meta analysis. *Current Hematologic Malignancy Reports*, 8(3), 196-210.
- Üstündağ, T., (1997). *Vatandaşlık Ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinin öğretiminde yaratıcı dramanın erişilebilirliği ve derse yönelik öğrenci tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Viera, A. J. ve Garrett, J. M. (2005). Understanding interobserver agreement: The kappa statistic. *Family Medicine*, 37(5), 360-363.
- *Yıldız, E. (2011). *Yaratıcı dramayı matematik öğretiminde yöntem olarak kullanan öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının yönetime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ek-1: Yaratıcı Drama Çalışmasındaki Temalara İlişkin Uyum Değerleri

YDY'nin																			
Akademik Boyuta Etkisi				Duyuşsal Boyuta Etkisi				Sosyal-Sözel Boyuta Etkisi				Sınıf Ortalama Etkisi							
K2				K2				K2				K2							
+				+				+				+							
-				-				-				-							
Σ				Σ				Σ				Σ							
K1	+	28	4	32	K1	+	32	2	34	K1	+	25	3	28	K1	+	32	4	36
	-	3	16	19		-	4	42	28		-	2	18	20		-	3	22	25
	Σ	31	20	51		Σ	36	26	62		Σ	27	21	48		Σ	35	26	61
Kappa: 710 p: 000				Kappa: 803 p:000				Kappa: 787 p: 000				Kappa: 764 p: 000							
YDY'YE																			
İlişkin Öneriler																			
K2																			
+																			
-																			
Σ																			
K1	+	30	1	31															
	-	2	14	16															
	Σ	32	15	47															
Kappa: 856 p: 000																			

